ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lietas Nr. A420244215
Lietas arhīva Nr. AA43-0312-17/5

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2017.gada 31.janvārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnesis referents V.Poķis,
tiesneses U.Mihailova un A.Zariņa

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, sakarā ar /pers. A/ un Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras apelācijas sūdzībām par Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 29.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2015.gada 12.janvārī pieteicēja /pers. A/ vērsās Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – aģentūra vai atbildētāja) Rīgas pilsētas Latgales nodaļā ar iesniegumu, lūdzot piešķirt slimības pabalstu par darba nespējas periodu no 2014.gada 12.decembra līdz 2015.gada 11.janvārim. Par minēto darba nespējas periodu pieteicējai ar iestādes 2015.gada 19.janvāra lēmumu Nr.15/133254 piešķirts slimības pabalsts 1807,39 *euro* apmērā.

2015.gada 5.februārī pieteicēja iesniedza aģentūras Rīgas pilsētas Latgales nodaļā darbnespējas lapu B par darba nespējas perioda turpinājumu no 2015.gada 12.janvāra līdz 2015.gada 3.februārim. Par minēto darba nespējas periodu pieteicējai ar iestādes 2015.gada 9.februāra lēmumu Nr.15/319750 piešķirts slimības pabalsts 1848,09 *euro* apmērā.

2015.gada 26.februārī pieteicēja iesniedza aģentūras Rīgas pilsētas Latgales nodaļā darbnespējas lapu B par darba nespējas perioda turpinājumu no 2015.gada 4.februāra līdz 2015.gada 23.februārim. Par minēto darba nespējas periodu pieteicējai ar iestādes 2015.gada 9.marta lēmumu Nr.15/595771 piešķirts slimības pabalsts 1608,07 *euro* apmērā.

Ar aģentūras 2015.gada 8.aprīļa lēmumu Nr.09-7/2497 (turpmāk – Pirmais lēmums) iestādes 2015.gada 19.janvāra, 9.februāra un 9.marta lēmumi Nr.15/133254, Nr.15/319750 un Nr.15/595771 atstāti negrozīti.

[2] Pieteicēja 2015.gada 27.janvārī Nodarbinātības valsts aģentūrā ieguva bezdarbnieka statusu un turpat iesniedza aģentūrai adresētu iesniegumu bezdarbnieka pabalsta piešķiršanai.

Ar aģentūras Rīgas pilsētas Latgales nodaļas 2015.gada 10.februāra lēmumu Nr.15/338856 pieteicējai nolemts piešķirt bezdarbnieka pabalstu no 2015.gada 27.janvāra līdz 2015.gada 26.oktobrim 77,6125 *euro* apmērā par vienu kalendāra dienu.

Izskatījusi pieteicējas apstrīdēšanas iesniegumu, aģentūra ar 2015.gada 8.aprīļa lēmumu Nr.09-7/2501 (turpmāk – Otrais lēmums) atstāja negrozītu iestādes 2015.gada 10.februāra lēmumu Nr.15/338856.

[3] 2015.gada 19.maijā Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas pieteikums par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu pārrēķināts piešķirtais slimības pabalsts par laika periodu no 2014.gada 12.decembra līdz 2015.gada 23.februārim un bezdarbnieka pabalsts par laika periodu no 2015.gada 27.janvāra līdz 26.oktobrim.

Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Aģentūra ir kļūdījusies, veicot aprēķinus, jo pieteicējas kalendārās dienas vidējā apdrošināšanas iemaksas alga, kas bija jāņem vērā, aprēķinot slimības pabalstu, no 2013.gada oktobra līdz 2014.gada septembrim kopā veido 53 608,13 *euro*, kas jādala ar dienu skaitu, kas ir 365 dienas. Līdz ar to sanāk, ka pieteicējas dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga ir 146,87 *euro*. Minēto apstiprina arī aģentūras Rīgas pilsētas Latgales nodaļas 2015.gada 27.marta lēmuma Nr.15/759305 pielikumā norādītais.

Savukārt kalendārās dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga, kas bija jāņem vērā, aprēķinot bezdarbnieka pabalstu, no 2013.gada novembra līdz 2014.gada oktobrim kopā veido 53 504,74 *euro*, kas jādala ar dienu skaitu, kas ir 365 dienas. Līdz ar to sanāk, ka pieteicējas dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga ir 146,59 *euro*.

[3.2] Aprēķinot kalendārās dienas vidējo apdrošināšanas iemaksu algu, aģentūra aprēķinā nav iekļāvusi pieteicējas apdrošināšanas iemaksu algu par 2013.gada novembri 4259,21 *euro* apmērā un 2014.gada februāri 4490,00 *euro* apmērā, attiecīgi 12 mēnešu perioda apdrošināšanas iemaksu algas summa ir norādīta mazākā apmērā, kā rezultātā ir veikts nepamatots aprēķins.

[3.3] Pieteicējas 2014.gada iemaksu alga nepamatoti tika ierobežota 127,1232 *euro* apmērā dienā. Pieteicējas ienākumi 2014.gadā nepārsniedza Ministru kabineta 2013.gada 17.decembra noteikumos Nr.1478 „Noteikumi par sociālās apdrošināšanas obligāto un brīvprātīgo iemaksu objekta minimālo un maksimālo apmēru" (turpmāk – noteikumi Nr.1478) noteikto maksimālo iemaksas objekta apmēru (46 400,00 *euro* gadā), proti, pieteicējas ienākumi 2014.gadā atbilstošajā periodā bija 41 036,09 *euro* (slimības pabalsta aprēķinam) un 44 976,91 *euro* (bezdarbnieka pabalsta aprēķinam), tādēļ konkrētajā gadījumā šis ierobežojums nav piemērojams.

[3.4] Aprēķinot pieteicējas bezdarbnieka pabalstu, aģentūra pieļāva tāda paša rakstura kļūdas, kā aprēķinot slimības pabalsta apmēru, proti, iestāde nepareizi aprēķināja dienas vidējo apdrošināšanas iemaksu algu, kā rezultātā pieteicējai gan bezdarbnieka pabalsts, gan slimības pabalsts izmaksāts mazākā apmērā, nekā bija tiesības saņemt.

[4] Atbildētāja rakstveida paskaidrojumā pieteicējas pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz Pirmajā lēmumā un Otrajā lēmumā minētajiem argumentiem.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 29.februāra spriedumu daļēji apmierināts pieteicējas pieteikums, uzliekot par pienākumu atbildētājai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas izdot pieteicējai labvēlīgāku administratīvo aktu – pārrēķināt piešķirto bezdarbnieka pabalstu par laika periodu no 2015.gada 27.janvāra līdz 26.oktobrim, vidējai iemaksu algai nepiemērojot obligāto iemaksu objekta maksimālā apmēra ierobežojumu. Pārējā daļā pieteikums noraidīts.

Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Atbildētāja pamatoti piemēroja obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru, kas noteikts 2014.gadā. Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta ceturtā daļa skaidri noteic, ka kalendārās dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga pabalstu aprēķināšanai nedrīkst pārsniegt 1/365 no valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta gada maksimālā apmēra, kas bija spēkā apdrošināšanas gadījuma iestāšanās dienā.

No lietas materiāliem izriet, ka apdrošināšanas gadījums (darbnespēja) pieteicējai iestājies 2014.gadā, ko apliecina darbnespējas lapa B un pieteicējas iesniegumā aģentūrai norādītais, ka darbnespējas pirmā diena ir 2014.gada 2.decembris.

Iemaksu objekta apmērs 2014.gadā pieteicējai ir 47 600 *euro*, kas pārsniedz noteikumos Nr.1478 noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru 46 400 *euro* gadā. Līdz ar to atbildētāja pamatoti 2014.gada dienas vidējai iemaksu algai piemēroja ierobežojumu 127,1232 (46 400 : 365) *euro* dienā, bet 2013.gada attiecīgo mēnešu iemaksu algu ņēma vērā pilnā apmērā. Tādējādi slimības pabalsta dienas vidējā iemaksu alga 129,5252 *euro* apmērā ir aprēķināta tiesiski, iegūto kopējo iemaksu algu dalot ar 12 kalendāro mēnešu perioda kalendāro dienu skaitu (12 572,04 (2013.gada oktobris 4044,21, novembris 4259,21, decembris 4268,62) + 34 704,66 (127,1233x273) : 365=129,5252.

[5.2] Atsaukusies uz likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta pirmajā daļā noteikto, kā arī ievērojot to, ka pieteicēja bezdarbnieka statusu ieguva 2015.gada 27.janvārī, tiesa atzina, ka 2014.gada novembris un decembris periodā netiek ieskaitīti, un 12 kalendāra mēnešu periods ir nosakāms no 2013.gada 1.novembra līdz 2014.gada 31.oktobrim. Minētajā periodā pieteicējas apdrošināšanas iemaksu algu veido: 2013.gada novembrī 4259,21 *euro* (30 dienas), 2013.gada decembrī 4268,62 *euro* (31 diena), 2014.gada janvārī 4297,62 *euro* (31 diena), februārī 4490,00 *euro* (28 dienas), martā 4474,45 *euro* (31 diena), aprīlī 5531,45 *euro* (30 dienas), maijā 4495,83 *euro* (31 diena) jūnijā 4490,00 *euro* (30 dienas), jūlijā 4592,20 *euro* (31 diena), augustā 4551,60 *euro* (31 diena), septembrī 4112,94 *euro* (30 dienas) un oktobrī 4522,18 *euro* (31 diena). Iemaksu algai konstatējami atšķirīgi lielumi.

Pieteicēja bezdarbnieka pabalstu pieprasīja 2015.gada janvārī. Līdz ar to jāpiemēro ierobežojums, kāds noteikts valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta maksimālajam apmēram 2015.gadā. Arī Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments (turpmāk – Augstākā tiesa) ir atzinis, ka likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta piektā daļa nepārprotami tiešā tekstā noteikusi, ka iemaksu algas ierobežojuma noteikšanai vērā ņemams iemaksu objekta tā gada maksimālais apmērs, kāds bija spēkā pabalsta pieprasīšanas dienā. Administratīvā procesa likuma 15.panta sestā daļa noteic: ja konstatē pretrunu starp dažāda juridiskā spēka tiesību normām, piemēro to tiesību normu, kurai ir augstāks juridiskais spēks (*sk., Augstākās tiesas 2010.gada 4.novembra sprieduma lietā Nr.488/2010 8.punktu*).

Saskaņā ar noteikumu Nr.1478 5.punktu 2015.gadā iemaksu objekta maksimālais apmērs ir 48 600 *euro*. Tā kā pieteicējas iemaksu objekta apmērs 2014.gadā ir 47 600 *euro*, tas nepārsniedz 2015.gada iemaksu objekta maksimālo apmēru 48 600 *euro*.

Ievērojot minēto, tiesa atzina, ka atbildētāja pieteicējas ienākumiem nepamatoti piemēroja iemaksu objekta 2014.gada maksimālā apmēra ierobežojumu. Līdz ar to aģentūrai ir uzliekams pienākums izdot pieteicējai labvēlīgāku administratīvo aktu, pārrēķinot bezdarbnieka pabalsta vidējo iemaksu algas lielumu, nepiemērojot obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 29.februāra spriedumu daļā, ar kuru pieteikums apmierināts aģentūra iesniedza apelācijas sūdzību. Apelācijas sūdzība pamatota ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Bezdarbnieka pabalsts pieteicējai ir aprēķināts atbilstoši tiesību normās noteiktajam un dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga, no kuras aprēķināms bezdarbnieka pabalsts, nav ierobežota ar 1/365 daļu no 2014.gada maksimālā iemaksu objekta.

Nosakot dienas vidējo apdrošināšanas iemaksu algu, aģentūra ir ievērojusi likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta piektajā daļā noteikto. Pēc tā, kā tiesa ir interpretējusi minētajā tiesību normā noteikto, bezdarbnieka

pabalsta pieprasītāja interesēs būtu nogaidīt pabalsta pieprasīšanu līdz nākamajam gadam, lai saņemtu lielāku pabalstu. Taču, kā secināms no anotācijas, normas mērķis ir ierobežot pabalsta apmēru, kas nedrīkst pārsniegt maksimālo iemaksu objektu, nevis palielināt dienas vidējās apdrošināšanas iemaksu algu tikai atkarībā no pabalsta pieprasīšanas dienā spēkā esošā maksimālā obligāto iemaksu objekta.

[6.2] Pieteicējai dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga, ievērojot tiesību normās noteikto aprēķina kārtību, noteikta 129,3542 *euro* un pabalsta apmērs, uz kuru pieteicējai ir tiesības 60 procentu apmērā no vidējās apdrošināšanas iemaksu algas (likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 7.panta pirmās daļas 3.punkts), nav ierobežots ar 1/365 no 2014.gada maksimālā iemaksu objekta. Tātad pabalsts ir piešķirts, ievērojot likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta piektajā daļā noteikto.

Savukārt paaugstināt pieteicējai vidējo iemaksu algu līdz 1/365 no 2015.gada obligāto iemaksu objekta maksimālā apmēra – 1/365 daļa no 48 600 *euro*, kas ir 133,1506 *euro*, nav pamata, jo tiesību normās noteiktajā kārtībā pieteicējai aprēķinātā vidējā apdrošināšanas iemaksu alga (129,3541 *euro*) ir mazāka par 133,1506 *euro*.

[6.3] Tiesa spriedumā ir atsaukusies uz Augstākās tiesas 2010.gada 4.novembra spriedumu lietā Nr.488/2010, ar kuru Augstākā tiesa konstatēja pretrunu starp Ministru kabineta 2000.gada 25.janvāra noteikumu Nr.32 „Vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas kārtība bezdarbnieka pabalsta apmēra noteikšanai un bezdarbnieka pabalsta un apbedīšanas pabalsta piešķiršanas, aprēķināšanas un izmaksas kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr.32) 2.1.apakšpunktu un likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta piekto daļu. Augstākā tiesa minētajā lietā norādīja, ka, tā kā Administratīvā procesa likuma 15.panta sestā daļa noteic, ja konstatē pretrunu starp dažāda juridiskā spēka tiesību normām, piemēro to tiesību normu, kurai ir augstāks juridiskais spēks, tad jāpiemēro likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta piektā daļa.

Atbildētāja norāda, ka noteikumi Nr.32 ir zaudējuši spēku 2009.gada 1.janvārī. Līdz ar to tie nav piemērojami šajā lietā. Šobrīd spēkā ir Ministru kabineta 2008.gada 21.oktobra noteikumi Nr.866 „Vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas kārtība bezdarbnieka pabalsta apmēra noteikšanai un bezdarbnieka pabalsta un apbedīšanas pabalsta piešķiršanas, aprēķināšanas un izmaksas kārtība", kuri nav pretrunā likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta piektajai daļai. Līdz ar to pirmās instances tiesas atsauce uz minēto Augstākās tiesas spriedumu nav pamatota.

[6.4] Atbildētājas lēmums atbilst spēkā esošajām tiesību normām un nav tiesiska pamatojuma apmierināt pieteicējas lūgumu un pārrēķināt vidējo iemaksu algu, ņemot vērā 2014.gada ienākumus pilnā apmērā, t.i., ņemt vērā ienākumus, kuri pārsniedz Ministru kabineta noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru un no kuriem obligātās iemaksas netiek veiktas.

[7] Par Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 29.februāra spriedumu daļā, ar kuru pieteikums noraidīts pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību. Apelācijas sūdzība pamatota ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Spriedumā tiesa norādīja, ka divpadsmit mēnešu algas kopsumma ir jādala ar divpadsmit mēnešu periodā esošo darba dienu skaitu, tomēr no lēmuma, ar kuru pieteicējai ir piešķirts bezdarbnieka pabalsts par periodu no 2015.gada 27.janvāra līdz 2015.gada 26.oktobrim, aģentūra nav aprēķinājusi darba dienu skaitu minēto divpadsmit mēnešu periodā, attiecīgi, mēneša vidējā apdrošināšanas alga tika aprēķināta pēc nepareizas formulas. Neskatoties uz minēto, tiesa sprieduma rezolutīvajā daļā nav uzlikusi pienākumu aģentūrai pārrēķināt piešķirto bezdarbnieka pabalstu par konkrēto laika periodu, iegūto divpadsmit mēnešu algu kopsummu sadalot ar divpadsmit mēnešu periodā esošo darba dienu skaitu.

[7.2] Ar lēmumiem atbildētāja ir noteikusi, ka dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga ir 146,8716 *euro* apmērā, ko veido aprēķins, kuram netiek piemērots ierobežojums dienas vidējai iemaksu algai par 2014.gadu. Konstatējot minēto apstākli, tiesai bija jāpiemēro tiesiskās paļāvības princips un jāatzīst, ka pieteicējai bija tiesības paļauties, ka viņas vidējā iemaksu alga, pieņemot lēmumu par slimības pabalsta piešķiršanu, tiek aprēķināta, nepiemērojot ierobežojumus dienas vidējai iemaksu algai par 2014.gadu, jo pati atbildētāja ar saviem lēmumiem to ir noteikusi.

[8] Atbildētāja rakstveida paskaidrojumā apelācijas instances tiesai norāda, ka pieteicējas apelācijas sūdzību neatzīst un uzskata, ka pirmās instances tiesa, izskatot lietu, ir izvērtējusi visus lietas apstākļus un nav pārkāpusi ne materiālās, ne procesuālās tiesību normas.

[9] Pieteicēja rakstveida paskaidrojumā apelācijas instances tiesai norāda, ka atbildētājas apelācijas sūdzību neatzīst un uzskata, ka pirmās instances tiesas spriedums atbildētājas pārsūdzētajā daļā ir pareizs un pamatots.

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu lieta tiek izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[11] Novērtējusi lietā esošos pierādījumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējas pieteikums ir pamatots daļā, bet apelācijas sūdzība nav pamatota. Atbildētājas apelācijas sūdzība ir daļēji pamatota.

[12] Lietā ir strīds par vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķina pareizību, kas ir pamats slimības un bezdarbnieka pabalsta apmēra noteikšanai. Pieteicējas ieskatā, atbildētāja ir nepareizi piemērojusi tiesību normas, kas ierobežo aprēķinātās kalendārās dienas vidējās apdrošināšanas iemaksu algas maksimālo apmēru.

[13] Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta ceturtā daļa noteic, ka kalendārās dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga pabalstu aprēķināšanai nedrīkst pārsniegt 1/365 no valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta gada maksimālā apmēra, kas bija spēkā apdrošināšanas gadījuma iestāšanās dienā.

Noteikumi Nr.1478 nosaka valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta minimālo un maksimālo apmēru. Saskaņā ar noteikumu Nr.1478 5.punktu iemaksu objekta maksimālais apmērs 2014.gadā ir 46 400 *euro* gadā.

Noteikumu Nr.1478 5.punktā norādīto summu, pārrēķinot uz kalendāro gada dienu, tiek iegūts, ka kalendārās dienas vidējās apdrošināšanas iemaksu algas apmērs nedrīkst pārsniegt 127,123 *euro*.

Pieteicēja savukārt vēlas, lai aprēķinu veic no kalendārās dienas vidējās apdrošināšanas iemaksu algas 146,87 *euro*. Tātad pieteicēja vēlas, lai konkrētajā gadījumā netiktu piemērota likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta ceturtā daļa. Savu nostāju pieteicēja pamato ar to, ka laika posmā no 2014.gada janvāra līdz 2014.gada septembrim viņa nebija pārsniegusi kalendārā gada ietvaros noteikto maksimālo apmēru 46 400 *euro*.

[14] Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta ceturtajā daļā ietvertās tiesību normas teksts norāda, ka tā ierobežo kalendārās dienas vidējo apdrošināšanas iemaksu algu. Tādējādi secināms, ka tiesību normas teksts norāda, ka ierobežojumu piemēro tādējādi, ka salīdzina aprēķināto kalendārās dienas vidējās apdrošināšanas iemaksu algas lielumu ar 1/365 no kalendārā gada iemaksu algas maksimālā apmēra, kas bija spēkā apdrošināšanas gadījuma iestāšanās brīdī. Līdz ar to pieteicējas viedoklis, ka jāsalīdzina pieteicējas 10 mēnešu ienākuma summa ar gada iemaksu objekta maksimālo apmēru, neatbilst tiesību normā noteiktajam.

Ņemot vērā, ka pieteicēja saslima 2014.gada 22.decembrī, tad apdrošināšanas gadījuma iestāšanās brīdis bija 2014.gadā. Līdz ar to ir piemērojams 2014.gada iemaksu algas maksimālais apmērs 46 400 *euro*. Tas nozīmē, ka skaitliski pieteicējai aprēķinātā ierobežojuma summa bija samazināma līdz 127,123 (46 400/365=127,123).

[15] Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējas piedāvātā tiesību normas interpretācija paredz salīdzināt 9 mēnešu algas kopējo summu ar noteikumos Nr.1478 noteikto kalendārā gada ietvaros noteikto maksimālo apmēru. Apgabaltiesas vērtējumā šāda pieeja nav pareiza, jo tiek salīdzināti lielumi, kas vienkāršotā veidā nav salīdzināmi. Darba algas summa, kas raksturo 9 mēnešu ienākumu var tikt salīdzināta ar kalendārā gada perioda ietvaros noteikto maksimālo summu, ja abi skaitļi tiek pārrēķināti uz vienādiem laika periodiem. Konkrētajā gadījumā tiesību normas paredz pārrēķinu veikt uz kalendāro dienu un pēc tam salīdzināt skaitļus.

Jānorāda, ka daudzos gadījumos aprēķina periodā ietilps nepilna daļa no kalendārā gada. Apdrošināšanas gadījums var iestāties jebkurā no kalendārā gada mēnešiem, bet, ņemot vērā tiesību normas par to, kādi periodi ir ņemami par pamatu aprēķinam, tikai daļa no konkrētā gada kalendārajiem mēnešiem ietilps aprēķinā, savukārt daļa aprēķinā ietverto kalendāro mēnešu būs no iepriekšējā kalendārā gada. Ja tiesību norma tiktu piemērota tā, kā to vēlas pieteicēja, tad pārsvarā gadījumu kalendāra gada daļas ietvaros saņemtā algas summa tiktu salīdzināta ar pilna gada iemaksu maksimālo apmēru. Tas kopumā novestu pie tā, ka daudzos gadījumos pēc būtības netiktu piemērota likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta ceturtā daļa.

Šajā lietā var konstatēt, ka pieteicējas ienākumi 2013.gadā bija 51 748,83 *euro* un 2014.gadā 75 481,40 *euro* (sk. 2015.gada 30.marta aģentūras izziņu – *lietas 53.lapa*). Līdz ar to pieteicējas ienākumi, ja tos vērtē 12 mēneša perioda ietvaros, bija lielāki par noteikumos Nr.1478 norādīto iemaksu objekta maksimālo apmēru.

[16] Pieteicēja apelācijas sūdzībā ir atsaukusies uz tiesiskās paļāvības principu. Apgabaltiesa nesaskata pamatu, kas varēja veidot pieteicējas paļāvību, ka lietas iznākums varētu būt citāds. Tiesību normas neparedz aprēķinu veikt tādā veidā, kādā to vēlas pieteicēja. Līdz ar to pieteicējai nevarēja rasties tiesiskā paļāvība.

[17] Likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta piektā daļa noteic, ka kalendāra dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga bezdarbnieka pabalsta aprēķināšanai nedrīkst pārsniegt 1/365 daļu no valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta gada maksimālā apmēra, kāds bija spēkā pabalsta pieprasīšanas dienā.

Kā redzams no tiesību normas teksta, tiesību norma ir līdzīga likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta ceturtajā daļā norādītajam tajā aspektā, ka arī šajā gadījumā tiek lietots jēdziens „kalendārās dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga", kas tiek salīdzināta ar 1/365 daļu no valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta gada maksimālā apmēra. Atšķirība ir tajā, ka šajā gadījumā valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta gada maksimālo apmēru ņem vērā tādā apmērā, kāds tas bija spēkā pabalsta pieprasīšanas dienā.

Līdz ar to arī šī pabalsta aprēķināšanas gadījumā aģentūra pamatoti ierobežoja kalendārās dienas vidējo apdrošināšanas iemaksu algu. Tomēr aģentūra nepamatoti piemēroja 2014.gada iemaksu objekta maksimālo apmēru.

Pieteicēja Nodarbinātības valsts aģentūrā iesniedza iesniegumu 2015.gada 27.janvārī. Sākot ar 2015.gada 1.janvāri, noteikumu Nr.1478 5.punkts paredzēja, ka iemaksu objekta maksimālais apmērs ir 48 600 *euro* gadā.

[18] Aģentūra apelācijas sūdzībā nepiekrīt tam, ka vērā būtu ņemams iemaksu objekta maksimālais apmērs brīdī, kad tiek iesniegts bezdarbnieka pabalsta pieprasījums. Šādā situācijā ir iespējams, ka persona nogaida brīdi, kad tai ir izdevīgāk iesniegt pieteikumu, lai saņemtu lielāku pabalstu.

Apgabaltiesa vērš uzmanību uz to, ka likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta piektā daļa

nepārprotami tiešā tekstā nosaka, ka iemaksu algas ierobežojuma noteikšanai vērā ņemams ir iemaksu objekta gada maksimālais apmērs, kāds bija spēkā pabalsta pieprasīšanas dienā. Jānorāda, ka likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta ceturtā daļa paredz, ka iemaksu algas ierobežojuma noteikšanai vērā ņemams ir iemaksu objekta gada maksimālais apmērs, kas bija spēkā apdrošināšanas gadījuma iestāšanās dienā. Pieteicēja darbu zaudēja 2014.gada 28.novembrī. Līdz ar to, ja tiesību norma būtu izteikta šādā redakcijā, tad būtu pamats, piemērot 2014.gada iemaksu objekta maksimālo apmēru. Minētais piemērs norāda, ka likumdevējs var dažādi izteikt tiesību normas redakciju, kas var novest pie dažādiem tiesiskiem risinājumiem.

Aģentūra savukārt savā praksē balstās uz Ministru kabineta 2008.gada 21.oktobra noteikumu Nr.866 „Vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas kārtība bezdarbnieka pabalsta apmēra noteikšanai un bezdarbnieka pabalsta un apbedīšanas pabalsta piešķiršanas, aprēķināšanas un izmaksas kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr.866) 3.punktu, kas noteic, ka personai, kurai valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekts ir sasniedzis attiecīgajam kalendāra gadam noteikto maksimālo apmēru, aprēķinot kalendāra dienas vidējo apdrošināšanas iemaksu algu, piemēro iemaksu algas izlīdzināšanu par attiecīgā pārskata gada kalendāra mēnešiem, kuros persona bijusi sociāli apdrošināta bezdarba gadījumam, reizinot aprēķinā iekļaujamā attiecīgā kalendāra gada 1/365 daļu no valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu gada maksimālā apmēra ar aprēķinā vidējās apdrošināšanas iemaksu algas noteikšanai iekļautā kalendāra mēneša dienu skaitu, kurās persona ir bijusi pakļauta bezdarba apdrošināšanai.

Apgabaltiesa konstatē, ka noteikumi Nr.866 3.punkts ir pretējs likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta piektās daļas tekstam tajā aspektā, ka tiek izmantota „attiecīgajā gadā" kalendāra gada 1/365 daļa no iemaksu maksimālā apmēra, nevis „pieteikuma iesniegšanas gadā" spēkā esošais regulējums. Atsevišķos gadījumos tas neradīs pretrunas, tomēr būs gadījumi, kad šīs pretrunas rada tiesību normu kolīziju.

Apgabaltiesa piekrīt tam, ka noteikumu Nr.866 regulējums atbilst likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 12.pantā noteiktajam, ka apdrošināšanas iemaksas dod tiesības sociāli apdrošinātajai personai saņemt likumā noteiktos sociālās apdrošināšanas pakalpojumus, tai skaitā bezdarbnieka pabalstu.

Tomēr no šī principa mēdz būt arī atkāpes, lai nodrošinātu dažādus sociālās aizsardzības, solidaritātes un vienlīdzības principu aspektus. Lielā mērā šo atkāpju daudzveidību un skaitu nosaka politiska rakstura apsvērumi, kuri pamatā nav tiesas kontrolē.

Apgabaltiesas vērtējumā, lai arī ir atzīstams, ka noteikumu Nr.866 3.punkta regulējums ir vairākos aspektos atbilstošāks likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 12.pantam un likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 5.panta pirmajai daļai, tomēr nav arī konstatējams, ka likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta piektās daļas regulējums nebūtu tiesiski pieļaujams (personai tas ir labvēlīgāks).

Apgabaltiesas vērtējumā nav pareiza atbildētājas nostāja, ka likuma normu var mainīt ar Ministru kabineta noteikumiem. Latvijas Republikai ir jānodrošina, lai tiesību normas būtu skaidras un saprotamas. Apgabaltiesas vērtējumā, ja likuma normas teksts ir nepārprotams, tad to nevar „precizēt" ar Ministru kabineta noteikumiem. Šāda kārtība nav pieļaujama, jo rada neskaidrību par tiesību sistēmu kopumā. Apgabaltiesa arī norāda, ka administratīvajā procesā, it īpaši pieņemot lēmumu pēc būtības, iestāde un tiesa piemērojamo tiesību normu ietvaros veicina privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību. Šajā gadījumā likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta piektā daļas regulējums piešķir personai lielākas tiesības. Turklāt kopumā tas nenoved pie ļoti būtiskām atkāpēm no likumā ietvertajiem principiem.

Likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta piektā daļa šobrīd nemainīgā redakcijā ir spēkā no 2006.gada 5.janvāra.

Ar Augstākās tiesas 2010.gada 4.novembra spriedumu lietā Nr.SKA-488/2010 tika atzīts, ka likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta piektā daļa nepārprotami ir noteikusi to, ka ir piemērojams iemaksu objekta gada maksimālais apmērs, kāds bija spēkā pabalsta pieprasīšanas brīdī. Tāpat šī sprieduma 8.punktā ir norādīts, ka nav piemērojama Ministru kabineta noteikumu norma, kas neatbilst likumam. Šāda tiesību normas interpretācija ir pretēja Administratīvā procesa likuma 15.panta sestajai daļa, kas noteic, ka gadījumā, ja konstatē pretrunu starp dažāda juridiskā spēka tiesību normām, piemēro to tiesību normu, kurai ir augstāks juridiskais spēks.

[19] Apgabaltiesa nepiekrīt pirmās instances tiesas secinājumam, ka bezdarbnieka pabalsta aprēķinā nebūtu piemērojams valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta maksimālais apmērs par 2015.gadu 48 600 *euro* apmērā. Valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta maksimālā apmēra piemērošanu un kārtību regulē likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta piektā daļa, kas paredz, ka ierobežojumu piemēro kalendārai dienai kā 1/365 daļu no obligāto iemaksu objekta gada maksimālā apmēra. Līdz ar to nav pamatots pirmās instances tiesas viedoklis, ka ierobežojumu nepiemēro, jo pieteicēja 2014.gada 10 mēnešos nav pārsniegusi iemaksu algas maksimālo gada apmēru. 2014.gada 10 mēnešos iemaksātā summa nodrošināja to, ka nākamā mēneša iemaksu alga 29 923,13 *euro* netika aplikta ar valsts sociālās apdrošināšanas maksājumiem.

[20] Ņemot vērā norādītos apsvērumus par likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta piektās daļas piemērošanu, apgabaltiesa atzīst, ka aģentūrai ir uzliekams pienākums pārrēķināt piešķirto bezdarbnieka pabalstu par laika periodu no 2015.gada 27.janvāra līdz 26.oktobrim, piemērojot obligātā iemaksu objekta maksimālo apmēru, kāds bija spēkā 2015.gadā (48 600 *euro*)

[21] Pieteicēja apelācijas sūdzībā ir norādījusi uz to, ka pirmās instances tiesas spriedumā ir norādīts, ka vidējās

apdrošināšanas algas aprēķinā tiek izmantots 12 mēnešos esošais darba dienu skaits. Apgabaltiesa konstatē, ka pirmās instances tiesas spriedumā ir kļūdaini norādīts, ka apdrošināšanas algas aprēķinā tiek izmantots darba dienu skaits.

Atbilstoši likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta trešajai daļai kārtību, kādā aprēķināma vidējā apdrošināšanas iemaksu alga bezdarbnieka pabalsta apmēra noteikšanai, nosaka Ministru kabinets. Atbilstoši noteikumiem Nr.866 visos gadījumos (2.1., 2.2., 2.3, 2.4.punkts) tiek aprēķināta kalendāra dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga.

Likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 8.panta piektā daļa un likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta ceturtā daļa arī nosaka to, ka kalendāra dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga bezdarbnieka pabalsta aprēķināšanai nedrīkst pārsniegt 1/365 daļu no valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta gada maksimālā apmēra. Tātad arī šajā tiesību normā konsekventi tiek lietotas kalendāra dienas vidējās apdrošināšanas iemaksu algas jēdziens.

[22] Pirmās instances tiesas spriedums ir pamatots daļā, ar kuru noraidīts pieteikums. Atsevišķi izteikumi nav precīzi, bet tie nav ietekmējuši sprieduma rezultātu šajā daļā. Pirmās instances tiesa arī pamatoti ir norādījusi uz to, ka aģentūrai ir jāpārrēķina bezdarbnieka pabalsts, tomēr apsvērumi par to, kādā veidā tas ir jādara, nav pamatoti.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

Daļēji apmierināt /pers. A/ pieteikumu.

Uzlikt par pienākumu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas izdot /pers. A/ labvēlīgāku administratīvo aktu – pārrēķināt piešķirto bezdarbnieka pabalstu par laika periodu no 2015.gada 27.janvāra līdz 26.oktobrim, piemērojot obligātā iemaksu objekta maksimālo apmēru, kāds bija spēkā 2015.gadā (48 600 *euro*).

Pārējā daļā pieteicējas pieteikumu noraidīt.

Uzlikt par pienākumu atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātajai iestādei Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai atlīdzināt /pers. A/, personas kods /personas kods/, dzīvojošai /adrese/, samaksāto valsts nodevu 28,46 *euro* apmērā.

Spriedumu viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

V.Poķis

Tiesnesis referents

U.Mihailova

Tiesneses

A.Zariņa